„Sensorinio apdorojimo vertinimas prieš pradedant sensorinio skaitymo ciklą, veiklas sensoriniame kambaryje“

Vertinimo anketos pagrindimas:

Sensorinis apdorojimas – tai gebėjimas priimti, interpretuoti ir tinkamai reaguoti į jutimines aplinkos žinutes (Ayres, 2005; Dunn, 1997). Vaikų sensorinio apdorojimo įgūdžiai tiesiogiai veikia jų dalyvavimą klasėje, mokymosi motyvaciją, emocinę savireguliaciją ir socialinį bendradarbiavimą. Ankstyvas sensorinio profilio nustatymas leidžia identifikuoti hiperjautrius, hipojautrius ar sensorinių stimulų ieškančius vaikus, kad būtų galima pritaikyti ugdymo aplinką, individualizuotas užduotis bei galimas taikyti sensorines priemones, identifikuoti vaiko sensorinės tolerancijos ribas.

Anketa parengta remiantis sensorinio apdorojimo teorija (Ayres, 2005) ir W. Dunn sensorinio apdorojimo modeliu (Dunn, 1997; 2014), kur autorius išskiria keturis sensorinio apdorojimo modelius: sensorinė paieška, sensorinis vengimas, silpnas jutiminis apdorojimas, reagavimas ir sensorinis jautrumas. Papildomai įtrauktos dalys apie emocinį savireguliavimą ir socialinę sąveiką.

Klausimai pritaikyti pedagoginiam stebėjimui prieš pradedant veiklas Sensoriniame kambaryje, prieš pradedant sensorinių skaitymų ciklui, pradinio ugdymo aplinkoje

Tikslas:

- Įvertinti mokinio sensorinio apdorojimo stilių.
- Nustatyti stipriąsias ir silpnąsias sensorines sritis (ieškojimas, vengimas, jautrumas, silpnas registravimas).
- Stebėti emocinę savireguliaciją ir socialinį bendradarbiavimą klasėje.
- Remiantis rezultatais, organizuoti veiklas Sensoriniame kambaryje, Sensorinio skaitymo užsiėmimų cikluose,

Vertinimo sritys (*pagal Dunn, 1997; 2014*)**:**

1. Sensorinių stimulų ieškojimas (Sensory Seeking): aktyvus fizinis judėjimas, stiprių pojūčių ieškojimas, motorinė veikla.
2. Sensorinių stimulų vengimas (Sensory Avoiding): vengimas triukšmo, fizinio kontakto ar naujų situacijų, per didelis jautrumas stimulams.
3. Sensorinis jautrumas (Sensory Sensitivity): greita reakcija į garsus, šviesą, prisilietimus, išsiblaškymas.
4. Silpnas jutiminis apdorojimas, reagavimas (Low Registration): lėta reakcija į aplinkos signalus, instrukcijas ar užuominas, „atsiribojimas“.
5. Emocinė savireguliacija: gebėjimas kontroliuoti emocijas, nusiraminti, valdyti nusivylimą ar pyktį.
6. Socialinis bendradarbiavimas: dalyvavimas grupinėse veiklose, bendradarbiavimas, konfliktų sprendimas, eilės laukimas.

Vertinimo metodika:

- Naudojama standartizuota anketa, kurią užpildo specialistas, stebėjęs vaiką klasėje.
- Vertinimo skalė: 1 – niekada, 2 – retai, 3 – kartais, 4 – dažnai, 5 – beveik visada.
- Balai skaičiuojami atskirai kiekvienai sensorinio apdorojimo sričiai.

Interpretacija:

- Aukščiausias balų skaičius rodo dominuojantį sensorinio apdorojimo stilių (ieškojimas, vengimas, jautrumas ar silpnas registravimas).
- Analizuojama kartu su emocine savireguliacija ir socialiniu bendradarbiavimu, siekiant suprasti mokinio elgesio ir mokymosi aplinkos poreikius.
- Rezultatai naudojami pedagoginėms rekomendacijoms: pamokų struktūros pritaikymas, sensorinės pertraukos, individualizuotos pagalbos strategijos.

Tyrimo ribotumas:

Literatūroje nurodoma ir galima skirtinga reakcija į skirtingus jutimo būdus, W. Dunn įvardijama, kaip mišri arba įvairi sensorinė reakcija. Vaiko sensorinis profilis gali apimti 4 aukščiau aprašytų sensorinio apdorojimo modelių mišinį (pvz.; gali būti ir jutiminis vengėjas, ir jutiminis ieškotojas, t. y. - būti pernelyg jautrūs kai kuriems jutimo stimulams ir per mažai jautrūs kitiems, gali būti lytėjimo ieškotojas, tačiau kartu aktyviai vengti garsinio jutiminio įsikišimo. Reakcijų išraiška gali keistis kiekvieną dieną.)

VAIKO SENSORINIO PROFILIO ANKETA

Skirta: pradinės klasės vaikams (7–11 m.)

Vaiko vardas
Klasė
Amžius
Data
Vertintojas

Vertinimo skalė: 1 – niekada 2 – retai 3 – kartais 4 – dažnai 5 – beveik visada

1. Ieško pojūčių (Sensory Seeking)

Teiginys	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Vaikas dažnai juda darbo vietoje	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikui patinka aktyvūs žaidimai	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikas liečia daiktus ar draugus	☐	☐	☐	☐	☐
Ieško stiprių išorinių pojūčių, šiurkščių paviršių	☐	☐	☐	☐	☐
Per pertrauką renkasi aktyvią veiklą	☐	☐	☐	☐	☐

2. Vengia pojūčių (Sensory Avoiding)

Teiginys	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Vengia triukšmingos aplinkos	☐	☐	☐	☐	☐
Nemėgsta prisilietimų	☐	☐	☐	☐	☐
Vengia naujų veiklų	☐	☐	☐	☐	☐
Kartais atsitraukia nuo grupės	☐	☐	☐	☐	☐
Greitai pavargsta triukšmingoje klasėje	☐	☐	☐	☐	☐

3. Jautrus pojūčiams (Sensory Sensitivity)

Teiginys	1	2	3	4	5
Vengia specifinių patalpų(valgykla, sporto salė ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐
Susijaudina dėl išorinių aplinkos dirgiklių (pvz., stipri reakcija į ryškią šviesą ir garsų triukšmą)	☐	☐	☐	☐	☐
Pastebi nedidelius aplinkos, išvaizdos pokyčius	☐	☐	☐	☐	☐
Sunku ignoruoti triukšmą	☐	☐	☐	☐	☐
Greitai pavargsta klasės aplinkoje	☐	☐	☐	☐	☐

4. Silpnas jutiminis apdorojimas, reagavimas (Low Registration)

Teiginys	1	2	3	4	5
Ne visada reaguoja į savo vardą	☐	☐	☐	☐	☐
Nepastebi instrukcijų, sunkumai vykdant kelių žingsnių instrukcijas	☐	☐	☐	☐	☐
Vėluoja atliepti į socialinius ženklus(pvz.: juokiasi iš pokštų arba reaguoja į linksmas situacijas, kai kiti jau pasitraukia)	☐	☐	☐	☐	☐
Linkę būti pasyvūs ir (arba) lengvai pavargsta	☐	☐	☐	☐	☐
Nepastebi jutiminių signalų (pvz.: gali nepastebėti užuominų arba nereaguoti į apšvietimo ar temperatūros pokyčius, kurie yra akivaizdūs)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Emocinė savireguliacija

Teiginys	1	2	3	4	5
Nusivilia nepavykus užduočiai	☐	☐	☐	☐	☐
Sunku nusiraminti po konflikto	☐	☐	☐	☐	☐
Impulsyvios reakcijos (slopinimo kontrolės stygius)	☐	☐	☐	☐	☐
Negali įvardyti emocijų	☐	☐	☐	☐	☐
Sunku valingai sukauptį dėmesį	☐	☐	☐	☐	☐

6.Socialinė sąveika

Teiginys	1	2	3	4	5
Dalyvauja grupinėse veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiauja su kitais	☐	☐	☐	☐	☐
Laukia savo eilės	☐	☐	☐	☐	☐
Geba spręsti konfliktus	☐	☐	☐	☐	☐
Laikosi taisyklių, susitarimų	☐	☐	☐	☐	☐

Balų skaičiavimas

Sritis	Balas
Ieško pojūčių	
Vengia pojūčių	
Jautrus pojūčiams	
Jautrumas aplinkos pojūčiams	
Emocinė savireguliacija	
Socialinis bendradarbiavimas	

**** Didžiausias balų skaičius (tikėtina) rodo dominuojantį sensorinio apdorojimo stilių(1-4 dalys)***

Literatūra

1. Ayres, A. J. (2005). *Sensory integration and the child.* Los Angeles, CA: Western Psychological Services.
2. Dunn, W. (1997). *The impact of sensory processing abilities on the daily lives of young children.* Infants & Young Children, 9(4), 23–35.
3. Dunn, W. (2014). *Sensory Profile 2: User's manual.* Bloomington, MN: Pearson.
4. Supporting Children to Participate Successfully in Everyday Life by Using Sensory Processing Knowledge
5. Dunn, W. (2007). *Infants & Young Children DOI:* 10.1097/01.IYC.0000264477.05076.5d. Int. prieiga< https://journals.lww.com/iycjournal/fulltext/2007/04000/supporting_children_to_participate_successfully_in.2.aspx>.
6. Schaaf, R. C., & Mailloux, Z. (2015). *Clinician's guide for implementing Ayres sensory integration.* Bethesda, MD: American Occupational Therapy Association.
7. Šarkauskienė, A. (2019). Sensorinės integracijos ypatumai vaikų raidoje. Klaipėdos universitetas.
8. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Švietimo pagalbos specialistų darbo rekomendacijos.